

знає, що вона хоче отримати в якому виді і в які терміни, а структура, видаючий документ, знає, що вона повинна видати, в якому виді і в які терміни. Таким чином, підприємству потрібно вирішувати проблему: «Пойди туди – не знаю куди, принеси туди – не знаю що».

Висновки. Предложені заходи значно спростять і прискорять процедуру укладання та реєстрації угоди оренди землі, так як в цілому оптимізують документообіг. А прискорення процедури укладання угоди, в свою чергу, позитивно впливає на наповнення місцевого бюджету.

Список використаної літератури

1. Єдина база податкових знань [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sts.gov.ua/ebpz/>
2. Закон України «Про оцінку земель» від 11.12.2003 р., № 1378-IV поточна редакція від 09.12.2012 р.
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р., № 280/97-ВР, поточна редакція від 05.01.2013 р.
4. Закон України «Про оренду землі» від 06.10.1998, № 161-XIV, поточна редакція від 01.01.2013 р.
5. Земельний кодекс України від 25. 10.2001 р., № 2768-III.
6. Податковий кодекс України від 02.12. 2010 р., № 2275-VI.
7. Цивільний кодекс України.

Розглянуто окремі проблеми, з якими може зіткнутися комерційне підприємство під час укладання угоди оренди землі. Встановлено, що великий термін укладання і реєстрації угоди негативно впливає на наповнення бюджету. Запропоновано заходи, які дозволяють прискорити процедуру укладання і реєстрації зазначеної угоди.

Ключові слова: підприємство, угода оренди землі, земельна ділянка, орендна плата, земельний податок.

The article highlights selected problems faced by a commercial enterprise while signing land lease agreement. It has been established that protracted procedure of conclusion and registration of the agreement affects budget revenues. The author offers measures to simplify the procedure of conclusion and registration of a land lease agreement.

Key words: enterprise, lease of land, ground area, rent, land tax.

Надійшло 21.01.2013.

УДК 658.15

О.Д. Годес

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У статті розглянуто сучасні теоретичні аспекти управління фінансовою діяльністю. Визначено сутність та функції фінансового контролінгу. Наведено принципи фінансової діяльності підприємства. Запропоновано етапи побудови системи фінансового контролінгу на підприємстві: визначення об'єкта контролінгу; визначення видів і сфери контролінгу; формування системи пріоритетів показників, які контролюються.

Уся система показників, які входять у сферу кожного виду фінансового контролінгу, ранжується за значущістю. У процесі такого ранжування спочатку в систему пріоритетів першого рівня добираються найбільш важливі з контрольованих показників, потім формується система пріоритетів другого рівня, показники якої перебувають в факторному зв'язку з показниками пріоритетів першого рівня.

Ключові слова: *фінансова діяльність, контролінг, принципи управління, функції управління, метод управління.*

Вступ. Останніми роками в практиці країн з розвинутою ринковою економікою набула поширення нова прогресивна комплексна система внутрішнього контролю, організована на підприємствах, яка називається «контролінг».

Над розробкою теоретичних і практичних засад системи контролінгу працювали: Є. Ананькіна, Н. Данілочкіна, Р. Брамземанн, Л. Дікань, О. Маліков, Р. Манн, Є. Майер, В. Понікаров, Л. Сухарева, Д. Хан, Г. Хорват.

Попереднє узагальнення літератури свідчить, що в працях науковців було закладено теоретичні та практичні основи побудови системи оперативного порівняння основних планових (нормативних) та фактичних показників з метою виявлення розбіжностей між ними і визначення взаємозв'язку і взаємозалежності цих відхилень на підприємстві.

Разом із тим концепція контролінгу поки не належить до базових систем управління фінансовою діяльністю підприємства, тому метою статті є вивчення та узагальнення теоретичних основ фінансового контролінгу на промислових підприємствах.

Результати дослідження. Управління підприємством – це сфера завдань менеджменту. Основна відмінність фінансового контролінгу від фінансового менеджменту полягає у тому, що контролінг управлінську функцію не виконує, управлінських рішень не приймає. Він забезпечує методичну та інструментальну базу для підтримки основних функцій фінансового менеджменту: планування, контролю, обліку і аналізу, а також загальної оцінки фінансової діяльності.

Фінансова діяльність – це діяльність, спрямована на забезпечення підприємства фінансовими ресурсами, досягнення ним певних цілей економічного і суспільного розвитку. Фінансова діяльність зумовлює конфігурації як величини, так і складу власного та залученого (позичкового) капіталів підприємства.

Фінансова діяльність підприємства орієнтована на вирішення таких завдань:

- забезпечення фінансовими ресурсами поточної операційної, грошової та інвестиційної діяльності підприємства;
- пошук резервів зростання доходів, прибутків і рентабельності компанії;
- забезпечення виконання грошових зобов'язань перед діловими партнерами (постачальниками, підрядниками, банками, страховими та інвестиційними компаніями тощо), бюджетом і мотивованими фондами;
- фінансове забезпечення виробничого та суспільного розвитку компанії;
- контроль за дійовим розподілом і мотивованим використанням грошових ресурсів.

Фінансова діяльність відбувається відповідно до ряду принципів, основні з яких закріплені Конституцією України.

1. Принцип законності означає здійснення фінансової діяльності на всіх етапах руху грошових фондів при чіткій регламентації їх нормами фінансового права, можливості застосування державного примусу.

2. Принцип плановості припускає здійснення фінансової діяльності в суворо упорядкованій, послідовній, збалансованій формі при детальному закріпленні процедур, порядку руху цих коштів.

3. Принцип гласності виражається у взаємозв'язку руху фінансових потоків, співвідношенні і збалансованості різних потоків, грошових фондів, доведенні до громадян, інших суб'єктів сутності проектів фінансово-правових актів, підсумкових актів за наслідками їх застосування.

4. Принцип системності означає здійснення фінансової діяльності взаємопов'язаних інститутів фінансової системи в умовах супідрядності, взаємопроникнення елементів фінансової системи держави (бюджетної системи, кредитної системи, обов'язкового державного страхування, фінансів підприємств).

Принципи фінансової діяльності, характеризуючи і розкриваючи її зміст, створюють умови здійснення функцій фінансової діяльності. В основному вони відображають і деталізують основні функції фінансів, хоча і відрізняються певною своєрідністю. До них належать основні напрями фінансової діяльності:

- 1) організація грошового обігу;
- 2) формування грошових фондів;
- 3) розподіл і використання грошових ресурсів;
- 4) організація фінансового контролю.

У працях науковців, в яких досліджуються проблеми фінансової діяльності, одночасно відзначається необхідність контролю, яка обумовлена об'єктивною необхідністю перевіряти дотримання суб'єктами розподільчо-правових відносин встановленого законом порядку формування, розподілу, перерозподілу і використання фінансових ресурсів.

Нестабільність урахування при здійсненні фінансового контролю як зовнішніх, так і внутрішніх факторів висувають додаткові вимоги до управління підприємством. Як наслідок цього – пошук нових та більш досконалих систем управління, які забезпечують гнучкість і надійність функціонування підприємства. А це, у свою чергу, передбачає вироблення механізмів координації і контролю всередині системи управління. Ефективність фінансового менеджменту визначається якістю інформаційного забезпечення, що передбачає істотні зміни в ньому. Ці зміни можна повною мірою визначити як необхідність організації фінансового контролінгу.

Фінансовий контролінг являє собою контролюючу систему, яка забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках фінансової діяльності підприємства, своєчасне виявлення відхилень фактичних її результатів від передбачених та прийняття оперативних управлінських рішень, що забезпечують її нормалізацію [5, 6].

Основними функціями фінансового контролінгу є:

– спостереження за ходом реалізації фінансових завдань, встановлених системою планових фінансових показників і нормативів;

– вимірювання ступеня відхилення фактичних результатів фінансової діяльності від передбачених;

– діагностування за розмірами відхилень серйозних погіршень у фінансовому стані підприємства і істотного зниження темпів його фінансового розвитку;

– розробка оперативних управлінських рішень щодо нормалізації фінансової діяльності підприємства відповідно до передбачених показників;

– коригування за необхідності окремих цілей і показників фінансового розвитку у зв'язку зі зміною зовнішнього фінансового середовища, кон'юнктури фінансового ринку і внутрішніх умов провадження господарської діяльності підприємства [3, 4].

Як видно з цих функцій, фінансовий контролінг не обмежується здійсненням лише внутрішнього контролю за здійсненням фінансової діяльності та фінансових операцій, але є ефективною координуючою системою забезпечення взаємозв'язку між формуванням інформаційної бази, фінансовим аналізом, фінансовим плануванням і внутрішнім фінансовим контролем на підприємстві.

Побудова системи фінансового контролінгу на підприємстві базується на певних принципах, основними з яких є [1]:

1. Спрямованість системи фінансового контролінгу на реалізацію розробленої фінансової стратегії підприємства. Для того, щоб бути ефективним фінансовий контролінг повинен носити стратегічний характер, тобто відображати основні пріоритети фінансового розвитку підприємства. Це визначає цілеспрямоване обмеження контрольованих фінансових операцій. Широкий контроль над усіма поточними фінансовими операціями не має сенсу, тому що буде лише відволікати фінансових менеджерів від більш важливих цілей управління фінансовою діяльністю.

2. Багатофункціональність фінансового контролінгу. Він повинен забезпечувати контроль пріоритетних показників фінансового розвитку не тільки по підприємству в цілому, але і в розрізі окремих його центрів відповідальності, передбачати можливість порівняння контрольованих показників з середньогалузевими.

3. Орієнтованість фінансового контролінгу на кількісні стандарти. Ефективність контрольних дій значно зростає, якщо контрольовані стандарти діяльності виражені конкретними кількісними показниками. Це не означає, що контролінг не повинен охоплювати якісні аспекти – мова йде лише про те, що ці якісні аспекти повинні бути виражені в системі кількісних стандартів, що виключить різне їх тлумачення.

4. Відповідність методів фінансового контролінгу специфіці методів фінансового аналізу і фінансового планування. У процесі організації внутрішнього фінансового контролю необхідно орієнтуватися на весь арсенал раніше розглянутих систем і методів фінансового планування (за підготовки стандартів контролю) та аналізу (за підготовки показників, що відображають фактично досягнуті результати, і виявленні причин їх відхилень від стандартів).

5. Своєчасність операцій контролінгу. Ця своєчасність полягає не у високій швидкості або частоті здійснення контрольних функцій, а в адекватності періодів контрольних дій періоду здійснення окремих опе-

рацій, пов'язаних з формуванням результатів фінансової діяльності. Головна умова своєчасності фінансового контролінгу полягає в такому: він дозволяє усувати поточні відхилення перш ніж вони набудуть серйозного характеру.

6. Гнучкість побудови контролінгу. Внутрішній фінансовий контроль має бути побудований з урахуванням можливості пристосування до нових фінансових інструментів, нових норм і видів здійснення операційної інвестиційної та фінансової діяльності, нових технологій і методів здійснення фінансових операцій. Без достатнього ступеня гнучкості система контролінгу не буде ефективною навіть у тих сферах контролю фінансової діяльності, для яких вона спочатку будувалася.

7. Простота побудови контролінгу. Найпростіші форми і методи внутрішнього фінансового контролю, побудованого відповідно до його цілей, вимагають менших зусиль контролюючих менеджерів і, як правило, більш економічні. Надмірна складність побудови фінансового контролінгу може бути не зрозуміла або не підтримана його операторами, а також вимагати істотного збільшення потоку інформації для його здійснення.

8. Економічність контролінгу. Витрати щодо здійснення фінансового контролінгу мають бути мінімізовані з позицій їх адекватності ефекту цього контролю. Це означає, що обсяг витрат щодо організації контролінгу не повинен перевищувати розміру того ефекту (зниження витрат, приросту доходів, збільшення прибутку тощо), який досягається в процесі його здійснення [7].

З урахуванням перелічених принципів фінансовий контролінг на підприємстві будується за такими основними етапами:

1. Визначення об'єкта контролінгу. Це загальна вимога до побудови будь-яких видів контролінгу на підприємстві з позицій цільової його орієнтації. Об'єктом фінансового контролінгу є управлінські рішення щодо основних аспектів фінансової діяльності підприємств.

2. Визначення видів і сфери контролінгу. Відповідно до концепції побудови системи контролінгу він поділяється на такі основні види: стратегічний контролінг; поточний контролінг; оперативний контролінг. Кожному з перелічених видів контролінгу повинна відповідати певна його сфера і періодичність здійснення його функцій.

3. Формування системи пріоритетів показників, які контролюються. Вся система показників, які входять до сфери кожного виду фінансового контролінгу, ранжується за значущістю. У процесі такого ранжування спочатку в систему пріоритетів першого рівня добираються найбільш важливі з контрольованих показників, потім формується система пріоритетів другого рівня, показники якої перебувають у факторному зв'язку з показниками пріоритетів першого рівня; аналогічним чином формується система пріоритетів третього і наступних рівнів.

Такий підхід до формування системи контрольованих показників полегшує підхід до їх розкладання при подальшому поясненні причин відхилення фактичних величин від передбачених відповідними завданнями [8]. При формуванні системи пріоритетів слід урахувати, що вони можуть мати різний характер для окремих типів центрів відповідальності; для окремих напрямів фінансової діяльності підприємства; для різних аспектів формування, розподілу і використання фінансових ресурсів.

4. Розробка системи кількісних стандартів контролю. Після того, як визначено перелік контрольованих фінансових показників, виникає необхідність встановлення кількісних стандартів щодо кожного з них. Такі стандарти можуть встановлюватися як в абсолютних, так і у відносних показниках. Крім того, такі кількісні стандарти можуть носити стабільний або рухомий характер (рухомі кількісні стандарти можуть бути використані при контролі показників гнучких бюджетів, для коригування стандартів при зміні облікової ставки, темпів інфляції тощо). Стандартами виступають цільові стратегічні нормативи, показники поточних планів і бюджетів, система державних або розроблених підприємством норм і нормативів тощо.

5. Побудова системи моніторингу показників, що включаються у фінансовий контролінг. Система моніторингу (або як її часто перекладають «стежить система») становить основу фінансового контролінгу, найбільш активну частину його механізму. Система фінансового моніторингу являє собою розроблений на підприємстві механізм постійного спостереження за контрольованими показниками фінансової діяльності, визначення розмірів відхилень фактичних результатів від передбачених та виявлення причин цих відхилень.

Висновки. Сьогодні перед підприємства постала гостра проблема створення ефективних систем у сфері управління фінансовою діяльністю. Таким чином, фінансовий контролінг є інформаційною підтримкою прийняття управлінських рішень на підприємстві щодо формування, використання та розвитку фінансових ресурсів.

Список використаної літератури

1. Ананькина Е.А. Концепция контроллинга / Е.А. Ананькина, С.В. Данилочкина, О.В. Дерипаска и др. // Управление изменением. – 2001. – № 1. – С. 3–14.

2. Карминский А.М. Контроллинг в бизнесе. Методические и практические основы построения контроллинга в организациях [Текст] / А.М. Карминский, Н.И. Оленев, А.Г. Примаков, С.Г. Фалько. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 256 с.

3. Контроллинг как инструмент управления предприятием [Текст] / Е.А. Ананькина, С.В. Данилочкин, Н.Г. Данилочкина и др.; под ред. Н.Г. Данилочкиной. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 279 с.

4. Лебедев П.В. Контроллинг: теория, методика, практика [Текст] / П.В. Лебедев. – Мн.: УП «ИВЦ Минфина», 2001. – 152 с.

5. Майер Э. Контроллинг как система мышления и управления: пер. с нем. Ю.Г. Жукова и С.Н. Зайцева / под ред. С.А. Николаевой. – М.: Финансы и статистика, 1993. – 96 с.

6. Манн Р. Контроллинг для начинающих: пер. с нем. Ю.Г. Жукова / Р. Манн, Э. Майер; под ред. и с предисл. д-ра экон. наук В.Б. Ивашкевича. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 1995. – 304 с.

7. Основы контроллинговых исследований: учеб. пособие / Э.С. Минаев, Н.Г. Данилочкина, В.И. Ионов, Н.Г. Базадзе; под ред. Э.С. Минаева. – М.: Изд-во МАИ, 1999. – 26 с.

8. Фольмут Х.Й. Инструменты контроллинга от А до Я: пер. с нем. / Х.Й. Фольмут; под ред. и с предисл. М.Л. Лукашевича и Е.Н. Тихоненковой. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 288 с.

9. Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга: пер. с нем. / Д. Хан; под ред. и с предисл. А.А. Гурчака, Л.Г. Головача, М.Л. Лукашевича. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 800 с.

В статье рассмотрены современные теоретические аспекты управления финансовой деятельностью. Определены сущность и функции контроллинга. Приведены принципы финансовой деятельности предприятия. Предложены этапы построения системы контроллинга на предприятии: определение объекта контроллинга; определение видов и сферы контроллинга; формирование системы приоритетов контролируемых показателей.

Вся система показателей ранжируется по значимости. В процессе такого ранжирования вначале в систему приоритетов первого уровня отбираются наиболее важные из контролируемых показателей, затем формируется система приоритетов второго уровня, показатели которого находятся в факторной связи с показателями приоритетов первого уровня.

Ключевые слова: финансовая деятельность, контроллинг, принципы управления, функции управления, метод управления.

The article is considered modern theoretical aspects of financial activity management. It is defined the essence and functions of financial controlling. It is provided the principles of enterprise financial activity. It is offered stages of construction of financial controlling in the enterprise: identification of controlling object definition, identification of types and areas controlling the formation of priority indicators are monitored.

Whole system of parameters which are included in the scope of each type of financial controlling is ranked below in value. During this process of ranking at first into the system of the first level priorities there are selected the most important of controllable parameters of controlling, then it is formed the system of the second level priorities indicators which are located in connection with the parameters factor priorities of the first level.

Key words: financial activity, controlling, principles of management, methods of management.

Надійшло 15.02.2013.

УДК 330.1.001.57

І.О. Губарева, В.О. Доровський

МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

У статті наведено результати когнітивного аналізу та сценарного моделювання впливу тіньової економіки на економічну безпеку країни, що дозволило систематизувати знання про фактори в їх взаємозв'язку і взаємодії та отримати прогноз впливу тіньової економіки на економічну безпеку держави.

Ключові слова: економічна безпека, тіньова економіка, когнітивне моделювання.

Вступ. Оцінити вплив окремих факторів на економічну безпеку країни досить складно, але наглядно уявити собі систему взаємопов'язаних факторів та їх вплив на економічну безпеку країни можливо за допомогою когнітивної карти. Когнітивний підхід до моделювання економічних процесів орієнтований на те, щоб активізувати інтелектуальні процеси